

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
30 серпня 2021 року, протокол № 1

Ректор, голова вченої ради університету,
доктор юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

м.п.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
з навчальної дисципліни
«ЛОГІКА»**

**для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
із спеціальності 232 Соціальне забезпечення
галузі знань 23 Соціальна робота**

м. Хмельницький
2021

РОЗРОБНИК:

Завідувач кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання, доктор філософських наук, професор

27 серпня 2021 року _____

Леонід ВИГОВСЬКИЙ

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
27 серпня 2021 року, протокол № 1

Завідувач кафедри, доктор філософських, професор
27 серпня 2021 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

Декан юридичного факультету, кандидат юридичних наук, доцент
27 серпня 2021 року

_____ Сергій КРУШИНСЬКИЙ

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
28 серпня 2021 року, протокол № 1

Перша проректорка, голова методичної ради університету, кандидатка наук з державного управління, доцентка
28 серпня 2021 року

_____ Ірина КОВТУН

Обліковий обсяг 0,51 ум. др. арк.

ЗМІСТ

			Стор.
1.	Опис навчальної дисципліни	–	3
2.	Заплановані результати навчання	–	4
3.	Програма навчальної дисципліни	–	6
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	9
	4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	–	9
	4.2. Аудиторні заняття		9
	4.3. Самостійна робота студентів	–	9
5.	Методи навчання та контролю	–	9
6.	Схема нарахування балів	–	10
7.	Рекомендована література	–	11
	7.1. Основна література	–	11
	7.2. Допоміжна література	–	11
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	11

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	–	23	Соціальне забезпечення
2.	Код і назва спеціальності	–	232	Соціальна робота
3.	Назва спеціалізації	–		не передбачена
4.	Назва дисципліни	–		Логіка
5.	Тип дисципліни	–		обов'язкова
6.	Код дисципліни	–		ОДЗП 1.1.2.
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–		перший
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	–		Бакалавр
9.	Курс / рік навчання	–		Перший
10.	Семестр	–		Перший
11.	Обсяг вивчення дисципліни:			
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	–	3,5 / 105	
	2) денна форма навчання:			
	аудиторні заняття (годин)	–	50	
	% від загального обсягу лекційні заняття (годин)	–	47,6	
	% від обсягу аудиторних годин семінарські заняття (годин)	–	28	
	% від обсягу аудиторних годин самостійна робота (годин)	–	56	
	% від загального обсягу тижневих годин самостійної роботи	–	22	
	% від обсягу аудиторних годин самостійна робота (годин)	–	44	
	% від загального обсягу тижневих годин самостійної роботи	–	55	
	% від обсягу аудиторних годин самостійна робота (годин)	–	52,4	
	3) заочна форма навчання:			не передбачена
	аудиторні заняття (годин)	–	-	
	% від загального обсягу лекційні заняття (годин)	–	-	
	% від обсягу аудиторних годин семінарські заняття (годин)	–	-	
	% від обсягу аудиторних годин самостійна робота (годин)	–	-	

% від загального обсягу тижневих годин:	–	–
аудиторних занять	–	2,9
самостійної роботи	–	3,2
12. Форма семестрового контролю	–	екзамен
13. Місце дисципліни в логічній схемі:		
1) попередні дисципліни	–	немає
2) супутні дисципліни	–	ОДЗП 1.1.3. Загальна психологія
3) наступні дисципліни	–	ОДЗП 1.1.4. Соціологія
	–	ВД 2.1.3. Основи теорії держави і права
14. Мова вивчення дисципліни	–	українська.

2. Заплановані результати навчання

<p>Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни</p>	<p style="text-align: center;"><u>Загальні компетентності</u></p> <p>ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 09. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 10. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 11. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК 12. Здатність працювати в команді. ЗК 13. Здатність до міжособистісної взаємодії. ЗК 14. Здатність мотитувати людей та рухатись до спільної мети. ЗК 15. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих на себе обов'язків. ЗК 16. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо при прийнятті рішень та вирішенні проблемних ситуацій у сфері соціального забезпечення.</p>
<p>Спеціальні (фахові) компетентності (СК)</p>	<p>СК 01. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком Української держави, розуміти природу, динаміку, принципи організації системи соціального забезпечення, форми та способи взаємодії уповноважених органів та закладів. СК 14. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері. СК 15. Здатність виявляти і залучати ресурси організацій-партнерів із надання соціальної допомоги та соціальних послуг для виконання завдань професійної діяльності. СК 16. Здатність визначати соціальні ризики та підбирати організаційні, економічні та правові механізми для їхнього подолання та/або мінімізації, надавати консультації та висновки щодо можливостей призначення та отримання окремих видів соціального забезпечення.</p>
<p>Результати навчання</p>	<p>ПР 02 Ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення, демонструвати знання та розуміння фактів, джерел, принципів, теорій, механізмів, пов'язаних з явищами та процесами у сфері соціального забезпечення.</p>

	<p>ПР 13. Аналізувати та оцінювати рівень матеріально-економічного захисту різних категорій населення.</p> <p>ПР 15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.</p> <p>ПР 17. Пояснювати актуальні процеси у соціальній сфері та соціальному забезпеченню.</p> <p>ПР 19. Ефективно працювати як індивідуально, так і у складі міждисциплінарної команди фахівців.</p> <p>ПР 20. Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ПР 22. Здатність самостійно планувати та здійснювати комплекс дій, необхідних для фахового надання допомоги особам, котрі її потребують, в умовах визначених законодавством.</p> <p>ПР 24. Надавати консультації щодо можливих способів здійснення та захисту прав та інтересів особи у сфері соціального забезпечення, вести формальну і неформальну бесіду з проблем соціального забезпечення.</p>
--	---

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен:	
1. Знання	
<i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	демонструвати знання теоретичних та методичних засад логіки, сутність, зміст, та її основні принципи;
1.2)	визначити предмет, методологію логіки, основні її поняття та категорії, закони;
1.3)	описувати особливості змісту логічних знань різних історичних епох;
1.4)	визначити форму і структуру людського мислення, об'єктивні закони побудови думки, сутність теорії аргументації;
1.5)	виявляти помилки в процесі власного чи чужого мислення, знаходити логічні помилки в міркуваннях опонента.
3. Застосування знань	
<i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>	
3.1)	класифікувати основні форми абстрактного мислення (поняття, судження, умовивід);
3.2)	з'ясовувати суть основних формально-логічних законів;
3.3)	прогнозувати тенденції розвитку логічних знань;
3.4)	обговорювати, тлумачити і застосовувати логічні закони в процесі набуття знань з соціального забезпечення.
4. Аналіз	
<i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>	
4.1)	аналізувати тенденцію розвитку логічної науки, визначення необхідних знань щодо діяльності в межах спеціальності «соціальне забезпечення»;
4.2)	демонструвати здатність поділяти отриману інформацію на складові;
4.3)	знаходити помилки й огріхи в логіці міркувань опонента;
4.4)	досліджувати форми і структуру мислення.
4.5)	формулювати алгоритми для швидкого і правильного рішення стандартних операцій мислення.

5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>	
5.1)	здатність поєднувати частини логічних знань разом з метою отримання цілого з новою системною властивістю;
5.2)	поєднувати та використовувати знання з інших дисциплін при вивченні курсу «Логіка»;
5.3)	розробляти тести з основних тем логіки;
5.4)	пояснювати необхідність логічних знань для спеціальностей у сфері міжнародного права.
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>	
6.1)	оцінювати значення знань тем з курсу «Логіка» для формування високого рівня логічної культури працівника соціального захисту;
6.2)	узагальнювати і пояснювати зміст тем з дисципліни «Логіки»;
6.3)	пояснювати сутність основних категорій, законів та форм логічного мислення;
6.4)	аргументувати відмінності між доведенням і спростуванням та теорією аргументації;
6.5)	пояснювати різницю між формальною логікою та діалектичною.
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатомірності та альтернативності сучасної культури)</i>	
7.1)	застосовувати логічні знання в сфері соціального забезпечення;
7.2)	складати таблиці для порівняльного аналізу основних форм людського мислення;
7.3)	створювати тести до основних тем з курсу «Логіки»;
7.4)	пропонувати власні варіанти вирішення логічних задач.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет і значення логіки

Мислення як предмет вивчення науки логіки. Чуттєві форми пізнання (відчуття, сприйняття і уявлення). Абстрактне пізнання, його особливості. Основні форми абстрактного мислення (поняття, судження і умовивід). Істинність думки і формальна правильність роздумів. Предмет, функції та значення логіки для пізнавальної діяльності людини та професійної діяльності у сфері соціального забезпечення.

Мислення і мова. Природна і наукова (штучна мова). Формалізовані мови. Процес формалізації думки. Мова логіки. Знак як головний елемент мови. Семантичні категорії (пропозиції, дескриптивні і логічні терміни). Імена предметів. Денотація та смисл слова. Предикати. Функціональні знаки. Поняття кон'юнкції, диз'юнкції, заперечення, імплікації, еквіваленції, кванторів спільності та існування. Метод формалізації. Поняття про логіку висловлювань і логіку предикатів. Алфавіт логіки висловлювань.

Основні історичні етапи в процесі розвитку логіки. Традиційний та сучасний етапи розвитку логічних знань. Аристотель як засновник формальної логіки. Схоластична логіка. Вклад у розвиток логіки Ф.Бекона, Р.Декарта, Г.Ляйбніца, І.Канта, Г.Гегеля. Діалектична і формальна логіка, їх співвідношення.

Логічна культура особистості. Роль логіки у процесі підвищення культури мислення особистості. Значення вивчення логіки для професійної діяльності у сфері соціального забезпечення.

Тема 2. Поняття

Основні форми абстрактного мислення. Ознаки та їх види. Логічні прийоми формування понять (аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення).

Зміст і обсяг поняття, їх взаємозв'язок. Закон оберненого відношення між змістом та обсягом поняття. Характеристика понять за обсягом (пусті та не пусті, загальні та одиничні,

реєструючи та не реєструючи, збірні та не збірні) та змістом (конкретні та абстрактні, позитивні та негативні, співвідносні і безвідносні).

Логічні відношення між поняттями (порівнювані і не порівнювані). Логічні операції над поняттями (обмеження і узагальнення понять, поділ поняття, визначення поняття). Опис. Характеристика. Порівняння. Розрізнення. Остенсивне визначення. Правила явного визначення поняття. Роль понять в науці і професійній діяльності у сфері соціального забезпечення.

Тема 3. Судження

Загальна характеристика суджень. Логічна валентність судження. Структура судження: суб'єкт, предикат, зв'язка. Квантор загальності і існування. Види суджень. Атрибутивні судження. Просте і складне судження. Прості судження за характером ознаки, яка представлена предикатом судження (атрибутивні, судження з відношеннями (релятивні), судження існування (екзистенційні)). Види категоричних суджень за якістю (стверджувальні і заперечувальні), за кількістю (одиничні, загальні, часткові), за якістю і кількістю (загально-стверджувальні, частково-стверджувальні, загально-заперечувальні, частково-заперечувальні). Виділяючи та виключаючи судження. Розподіленість термінів у атрибутивних судженнях за обсягом. Логічні відношення між атрибутивними судженнями за значенням істини (порівнювані і не порівнювані). Порівнювані судження (сумісні і несумісні). "Логічний квадрат". Поділ суджень за модальністю. Ассерторичні судження. Судження за об'єктивною модальністю (судження можливості судження дійсності, судження необхідності) і судження за логічною модальністю (проблематичні (ймовірні) і достовірні).

Запитання і його роль в юридичній практиці. Види запитань (визначені і невизначені). Логічно коректні запитання. Правила постановки простих і складних запитань.

Складні судження та їх види. Види складних суджень за типом логічних сполучників (кон'юнктивні, диз'юнктивні, імплікативні, еквівалентні). Нестрога (слабка) і строга (сильна) диз'юнкції. Судження із запереченням.

Логічна структура суджень і тлумачення норм права.

Тема 4. Основні формально-логічні закони

Загальна характеристика законів логіки. Поняття про логічний закон. Закони логіки як тотожно істинні судження. Основні закони логіки.

Закон тотожності як логічна основа всякого твердження і висновку. Суть та зміст закону тотожності. Визначеність і однозначність. Застосування закону тотожності у сфері соціального забезпечення.

Закон суперечності, його суть і основна вимога. Поняття логічного і реального протиріччя. Недопустимість логічного протиріччя в об'єктивно-істинній думці. Види суджень, які знаходяться у відношенні суперечності. Логічні помилки, що зумовлені порушенням вимог вказаного закону. Значення знання закону для професійної діяльності у сфері соціального забезпечення.

Закон виключеного третього, його визначення і логічний зміст. Сфера застосування закону. Логічні помилки, що зумовлюються порушеннями закону виключеного третього. Взаємозв'язок двозначної і трізначної логік. Роль закону виключеного третього у сфері соціального забезпечення.

Закон достатньої підстави, його зміст, визначення і логічний сенс. Поняття достатньої підстави. Співвідношення логічної основи і причинного зв'язку явищ і процесів. Логічні помилки, котрі пов'язані з порушенням вимог закону достатньої підстави. Значення знання закону достатньої підстави для професійної діяльності у сфері соціального забезпечення.

Тема 5. Умовивід

Загальна характеристика умовиводу. Логічна структура умовиводу (засновки, висновки та логічний зв'язок). Безпосередні умовиводи. Дедуктивні умовиводи. Силогістичні та несилогістичні умовиводи. Простий категоричний силлогізм, його структура (менший, більший засновки і середній терміни). Аксиома силлогізму. Правила термінів та засновків категоричного

силогізму. Фігури і модуси категоричного силогізму. Особливі правила фігур. Модуси категоричного силогізму.

Недедуктивні умовиводи та їх види (індуктивні умовиводи та умовиводи за аналогією). Індуктивний умовивід (повна і неповна індукція). Види неповної індукції (популярна індукція або індукція через простий перелік і наукова індукція). Методи встановлення причинних зв'язків між явищами, (метод єдиної подібності, метод єдиної відмінності, з'єднаний метод подібності і відмінності, метод супутних змін, метод залишків). Аналогія та її види (аналогія властивостей, аналогія відношень). Аналогія за характером вивідного знання (строга або точна аналогія, нестрога або проста аналогія, помилкова або хибна аналогія). Аналогія права і аналогія закону.

Гіпотеза як проблематичне судження про причини і властивості реальної дійсності. її логічна природа. Логічні структурні етапи гіпотези. Види гіпотез (часткова, загальна, робоча, наукова). Версії (загальні, часткові, одиничні). Побудова гіпотези (версії) та основні етапи її розвитку. Способи підтвердження гіпотез (версій). Спростування (фальсифікація) гіпотези. Значення гіпотези (версії) в практиці міжнародного права.

Значення умовиводів для професійної діяльності у сфері соціального забезпечення.

Тема 6. Логічні основи теорії аргументації

Поняття про аргументацію. Доведення, його структура (теза, аргументи, демонстрація) та види (пряме та непряме). Види непрямого доведення (апагогічне та розділове).

Спростування, його структура (теза, аргументи, демонстрація). Спростування тези фактами, шляхом доведення істинності нової тези, шляхом виведення з неї наслідків, що суперечать дійсності. Спростування аргументів. Спростування аргументів (встановлення їх хибності, недостатності відносно тези, виявлення сумніву в їх істинності, в надійності джерела аргументів).

Правила доведення і спростування (правила і помилки стосовно тези, правила і помилки стосовно аргументів, правила і помилки стосовно демонстрації).

Поняття про паралогізми, софізми, логічні парадокси та антиномії.

Роль доведення та спростування в професійній діяльності у сфері соціального забезпечення.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
Лекції	Сем. (прак.)		Лабор.	Ін. зав.	СРС		
1.	Предмет і значення логіки	15	4	2	–	–	9
2.	Поняття	21	6	6	–	–	9
3.	Судження	19	6	6	–	–	7
4.	Основні формально-логічні закони	12	2	2	–	–	8
5.	Умовивід	21	6	4	–	–	11
6.	Логічні основи теорії аргументації	17	4	2	–	–	11
	Всього годин:	105	28	22	–	–	55

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські (практичні, лабораторні) заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних, лабораторних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. У процесі вивчення навчальної дисципліни студенти виконують індивідуальні завдання у вигляді рефератів.

4.3.4. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- складання окремих видів договорів;
- презентація виконаних есе за завданою тематикою.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;

2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;

3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;

4) складання окремих видів договорів;

5) захист підготовленого публічного виступу.

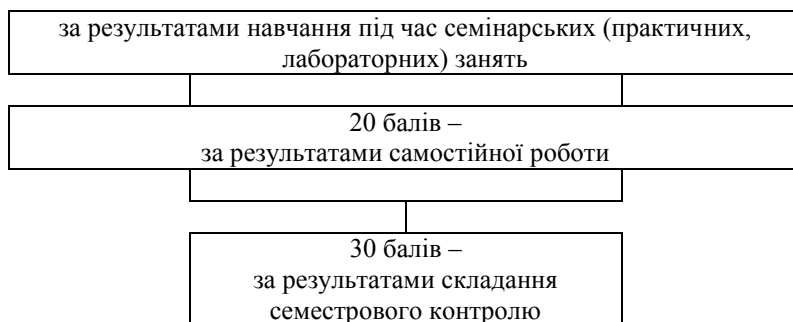
Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі іспиту.

Структура екзаменаційного білету включає два теоретичних питання та логічні задачі.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування студентам балів за результатами навчання здійснюється за схемою, наведеною на рис.

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Виговський Л.А. Логіка: Навч. посіб. для студ. юридичних спеціальностей. Хмельницький : ХУУП, 2012. 214 с.
2. Жеребкін В.Є. Логіка: підр. 5-те вид., стер. Київ : Знання, КОО, 2002. 255 с.
3. Жоль К.К. Вступ до сучасної логіки : навч. посіб. Київ : Вища школа, 1992. 128 с.
4. Конверський А. Є. Логіка : підручник. 2-ге вид., виправ. К. : ВПЦ "Київський університет", 2017. 391 с.
5. Логіка: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. В. Д. Титова. Х. : Право, 2005. 208 с.
6. Орендарчук Г.О. Логіка. Вид. 2-е. Тернопіль: Астон, 2008. 272 с.
7. Павлов В.І. Логіка у запитаннях, відповідях і аргументаціях. Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 408 с.
8. Сторожук С. В., Гоян І. М., Матвієнко І. С. Логіка : навч. посіб. Київ: Вадекс, 2020. 370 с.
9. Тофтул М.Г. Логіка: підр. 2-ге вид., доповн. Київ : ВЦ «Академія», 2008. 400 с.
10. Хоменко І.В. Логіка в задачах: підр. Київ : Четверта хвиля, 1998. 284 с.
11. Хоменко І.В. Логіка. Підр. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 335 с.

7.2. Допоміжні джерела

1. Аристотель. Метафизика. Соч.: В 4-х т. Москва : Мысль, 1978. Т. 1.
2. Аристотель. Первая аналитика. Вторая аналитика. Соч.: В 4-х т. Москва : Мысль, 1978. Т. 3.
3. Жоль К.К. Вступ до сучасної логіки : навч. посіб. Київ : Вища школа, 1992. 128 с.
4. Павлов В.І. Логіка у запитаннях, відповідях і аргументаціях. Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 408 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Книжкова палата України імені Івана Федорова // <http://www.ukrbook.net>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, електронні фахові видання // www.nbuv.gov.ua
3. Національна історична бібліотека України: // <http://www.dibu.kiev.ua>
4. Національна парламентська бібліотека України // <http://www.nplu.org>
5. <http://gumer.info>
6. <http://pidruchniki.ws>
7. <http://dozkontrol.ucoz.ua>